

ARBORETUM ŽAMPACH

15b

MAGNOLIE, ŠACHOLAN (MAGNOLIA)

Čeleď: Šacholanovité (Magnoliaceae)
Rád: Šacholanotvaré (Magnoliales)

Rod magnolie (popsaný též na tabuli 14), původem z Asie a Severní Ameriky. Je zastoupen asi 120 druhy opadavých nebo stálezelených stromů i keřů s velkými pupeny a velkými, střídavými, občas na vrcholních větví nahloučenými listy. Jejich květy vyrůstají jednotlivě nebo vzájemně po 2 - 3, jsou oboupohlavné a jsou složeny ze 6 - 45 okvětních plátků. Plody v podobě šestic obsahují velká, červená semena. V této hlavní části areálu arboreta Žampach je magnolie zastoupena následujícimi druhy, z nichž:

před olistěním květu:

Magnolie Soulangeova (*Magnolia x soulangeana*) je kříženec rozvětveného habitu, dorůstající 3 - 5 m výšky, většinou až k zemi zavětvený. Ozdobou každého stanoviště jsou zelená jeho až 15 cm velká, vzpřímená květy zvonkovitého tvaru vykvetají na jaře před růšením listů v březnu až květnu, zbarvené uvnitř zpravidla bílá, zevně světlé, narůžovělé až naředové. Později jsou ozdobou též štítcovitá souploudi, obsahující oranžová semena. Tyto kontrastují na podkladu kožovitých, až 20 cm dlouhých listů.

Dalším druhem u nás zastoupeným je **magnolie hvězdokvětá** (*Magnolia stellata*), původem ze střední Japonska. Jedná se o pomalu rostoucí, polokulovitý, rozložitý kef bez významnějšího kmínku, většinou zavětvený k zemi, který je až 3 m vysoký a 2 m široký. Tento druh kvete mimořádně bohatý v měsíci březnu až dubnu bílými, menšími (8 - 10 cm širokými) hvězdovitými květy se otvírajícími, vonnými květy, složenými z 12 - 18 úzkých okvětních listků. Štítcové souploudi je do 5 cm dlouhé, listy podlouhlé vejlíčky, 4 - 14 cm dlouhé, s okrajem většinou zvněním.

po olistění vykvétá:

Typicky velkolistý zástupek **magnolie tříplátečná** (*Magnolia tripetala*) je strom s široce rozložitou korunou, přirozeně rostoucí na jihovýchod USA, dorůstající výšky až 12 m. Jeho objevitele až

elliptické listy jsou až 60 (70) cm dlouhé až 20 cm široké, pěstněny na konci větévek. Kvete po vyrobení listů v měsíci červenec způsobem, že na konci větévek se z nápadných stříbřitých poupat otvírají až 20 cm široké květy složené z cca 2 úzkých, široce rozvětvených okvětních listků krémově bílé barvy. Pronávě až nepříjemně voní. Vědecký název „se třemi korunními listky“ odkazuje na tři výrazně kallishní okvětní listky. Šarlatové souploudi je až 10 cm dlouhé.

Magnolie využívají slunné či polostinné stanoviště a normální hlinitá půda vyplývající rašelinou, listovou, pokud možno i chlívským hnějem. Raně kvetoucí druhy pěstujeme nejlépe v chráněných polohách, stálezelené druhy nejsou u nás dostatečně odolné.

MAGNOLIE HVĚZDKVĚTA - květ

Jsou to dřeviny velmi efektní přede všechny v době květu, ale trvanlivost květů velmi závisí na počasí. Výsadbu provádíme v zahradičích a parkových úpravách solitérně, nanějvý v rozvolněných skupinách, některé druhy mohou vytvořit aleje. Květy tří mražíky, proto volíme chráněné polohy. Některé asijské druhy jsou využívány v lečitelství.

TAMARYŠEK (TAMARIX)

Čeleď: Tamaryškovité (Tamaricaceae)
Rád: Hvozdíkotvaré (Caryophyllales)

Rod zahrnuje okolo 80 druhů původních v sušších oblastech mírného až tropického pásma Evropy, Asie a Afriky. Jsou to opadavé i stálezelené keře a stromy s typicky prutovitými větvemi a řídce větvenými korunami, dorůstající výšky 1 - 15 m. Postranní krátke letorosty na podzemí z hlavních větví celé odpadávají. Lístek malý, šupinovitý nebo jehlicovitý, přisedlý. Růžová až bílá květy jsou drobné (3 mm v průměru), oboupohlavné, čtyřčetné nebo pětičetné, uspořádané v hroznech nebo latách na letorostech či lichákách letorostech. Plody jsou maximálně 6 mm dlouhé, úzce

Jehlanovité tobolky pakující 3 - 5 chlopními. Semena drobná, podlouhlá, ochmýřená. Snáší se sucho, úpal, chudší a zasolené půdy. Tamaryšek díky svému specifickému způsobu hospodaření s vodou přispívá k zasolování svrchních horizontů půdy (spotrebují velké množství vody, kterou jsou schopny čerpat ze značné hloubky, při odpadování vody z rostlin se na povrchu jejich listů vylučují soli, které se hromadí na povrchu půdy pod rostlinou). Na americkém kontinentu se nekontrolovaně šíří do písečnatých ekosystémů a stávají se významnou hrozbou pro mnoho druhů původních druhů rostlin i živočichů.

Tamaryšek drobnokvětý (*Tamarix tetrandra*) 2 - 3 m vysoký kef, s tmavě hnědými větvíkami, bělavé nebo jen zlídka narůžovělé. Kvete před olistěním a korunní listky na rostlinách vytvářejí po odkvětu až do plodnosti.

Tamaryšek drobnokvětý (*Tamarix parviflora*) 4 - 5 m vysoký kef, s větvíkami kamínkovitými hnědými, v zimě většinou černajícími. Květy čtyřčetné, většinou se třemi členkami, zpravidla sytě růžové nebo růžově bílé. I tento druh kvete před olistěním, korunní listky výšší než odkvětu opadávají. Pochází z jihovýchodní Evropy (východní Středomoří). Někdy namrzá, dobré regeneruje.

Tamaryšek pětimužný (*Tamarix pentandra*) 3 - 5 m vysoký kef s větvíkami purpurově červenými, později hnědoucími. Květy výrazně růžové, pětičetné, rozkvétají v létě za plné vegetace. Větvové části omrzají až rostliny z báze dobre regenerují. Původní rozšíření v jihovýchodní Evropě a Asii.

Tamaryšek (*Tamarix*) 3 - 5 m vysoký kef s větvíkami purpurově červenými, později hnědoucími. Květy výrazně růžové, pětičetné, rozkvétají v létě za plné vegetace. Větvové části omrzají až rostliny z báze dobre regenerují. Původní rozšíření v jihovýchodní Evropě a Asii.

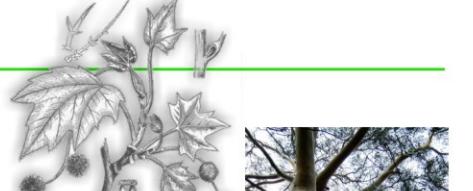
PLATAN (PLATANUS)

Čeleď: Platanovité (Platanaceae)
Rád: Vlnínotvaré (Hamamelidales)

Rod platan je zastoupen asi 10 druhy rostoucími většinou v USA a Mexiku, Jeden z nich roste v jihovýchodní Evropě až střední Asii. Vytváří krásné, statné, až 45 m vysoké, opadavé stromy s rozložitou korunou a charakteristicky se odlišující borkou na kmenech. Listy jsou střídavě postavené, jednoduché, dlanitě laločnaté, v závislosti na druhu poměrně tuhé, s řapíkem na bázi výrazně rozdílenými a obklopujícími tak pupeny.

PLATAN JAVOROLISTY
Royal Botanic Gardens, Kew - Londýn

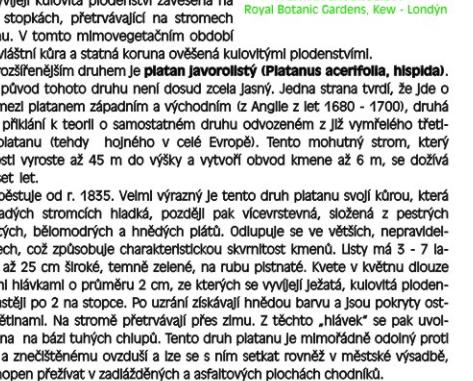
PLATAN JAVOROLISTY
Royal Botanic Gardens, Kew - Londýn

PLATAN ZÁPADNÍ

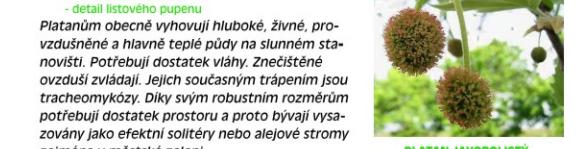
PLATAN VÝCHOUDNÍ
Arboretum Žampach

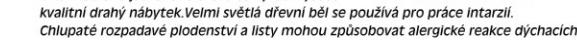
PLATAN VÝCHOUDNÍ
Arboretum Žampach

V horní části parku roste též u nás méně častý **platan západní** (*Platanus occidentalis*), původem z východu USA a jihovýchodu Kanady. Ten dorůstá až 40 m výšky a i s se od předešlého druhu má svou borkou, odlupující se pouze v malých šupinách, dále pouze mělce vykrajkovanými listy (na líci lesklé zelené, rubu světlejší), někdy i bezlaločnými a plodenství na stopce většinou pouze po 1. U nás byl tento druh vysazen prvně až v roce 1923 v Průhonických.

PLATAN VÝCHOUDNÍ, původem z jihovýchodní Asie, borka tohoto až 30 m vysokého stromu se pro změnu odlupuje ve velmi velkých plátech, jeho 5 - 7 lačnaté listy jsou velmi huboce vykrajkované až po střed čepelce a plodenství visí na stopce po 3 - 6. Tento druh platanu není v našich podmírkách přilší dobré zimovzdorný a proto není přilší často pěstován.

PLATAN JAVOROLISTY
kulovitá květenství

PLATAN JAVOROLISTY
kulovitá květenství

PLATAN JAVOROLISTY
kulovitá květenství

PLATAN JAVOROLISTY
Suttner Arboretum Žampach

Zahnédloho jádrového dřeva se vyrábí vysoko kvalitní drahý nábytek. Velmi světlá dřevina bývá používána pro práce intarzí.

Chlupaté rozpadavé plodenství a listy mohou způsobovat alergické reakce dýchacích orgánů a očí.

STAVBA DŘEVA

I. / PLETIVA KRYCÍ = BORKA

- a) kůra vnější krycí (pokožkové) pletivo
- b) korek druhotné krycí pletivo
- c) primární kůra

II. / PLETIVA VODIVÁ

- d) cévní svazky lýkové, zajišťující obousměrný transport organických látek k místům spotřeby (míza) „asimilační proud“
- e) kambium „ztloušťovací kruh“, druhotné dělící pletivo produkující dřevo, dřevo i lýko
- f) dřevo obsahuje cévní svazky pro transport vody s rozptýleným anorganickými látkami „transpirační proud“ a podporují kmen

III. / PLETIVA ZÁKLADNÍ

- g) dřeň (většinou jencca 1 mm silný)
- h) dřeň, paprsky

Tvorba dřeva je hlavním charakteristickým rysem dřevin. Anatomie dřeva je dosti složitá. Odlišná stavba dřeva je navíc dáná jednotlivým druhům stromů. Také zeměpisná síťka stanovišť dřevin má vliv na tuto stavbu. Např. tzv. letokruhy vznikají pouze u stromů s ročním růstem a delší, zimní vegetační přestávkou. Ve stejném klimatu (tropů) se díky celoročnímu růstu oddělené letokruhy zřetelně netvory.

Dřevo jádrové (jádro) silná vrstva, většinou temnější zbarveného dřeva suchého (jehož cévy již nefungují).

Dřevo bělý slabší, většinou světlejší vodivá (vlhká) vrstva dřeva.

Některé dřeviny nemají takto dřevo odlišeno (např. buk).

Některé dřeviny mají takto dřevo odlišeno (např. buk).